

ÜITSAINUS MULGIMAA

Mulgi Kultuuri Instituudi välläanne

August 2021 (nr 60)

www.mulgimaa.ee

Jaani kuul ollive ersade ja mokšade Mulgimaal käimän. Soome-ugri kultuuripäälinnan Abja-Paluoja juhative külälistel tiid Pedaja Laine ja Sepä Lauri.

Pildi: Grenbergi Ave

Suvesündmuse om mitu satsi õimlasi Mulgimaale toonu

Tubli puul Abja-Paluoja ja Mulgimaa kultuuripäälinna aastest om nüid läbi. Kuigi koroonaa om inimesi kõvaste kimbuten, om aiguse kiuste ja tänu põnevidele ettevõtmistele siin mitu kõrda kirevin rõõvin soomeugrilasi nätä ollu.

11. ja 12. juunil võis siinsääl Mulgimaal nätä ersasit ja mokšasit, kes käisive ütten oma mulkest saatjidege Mulgi ja Tõrva vallan. Nende võimas laul ja uhke rõõva es jätä kedägi külmas. Katapäevätsse käigu tähtsündmus olli ersade, mokšade ja mulke ütine konsert Ala rahvamajan. "Neile miildis kangeste mede Mulgimaa luudus ja kultuur. Na kullessive uvige mede kandi lugusit. Löunes paksime Mulgi putru ja Mulgi korpi, mis neile kah miildis," sellät Karksi-Nuia kultuurikeskuse juhateje Liivsoni Leana, kes külälistege ütten käis.

Soome-ugri suvi läits edesi Tartun, kos peeti 16.-18. juunini kahessandet soome-ugri rahvaste mailmakongressi. Eesti Rahva Muuseumise olli kokku tullu 14 soome-ugri rahvast, kokku ligi 400 inimest, nende ulgan mulgi. "Mede jaos olli kongressil käimine väige tähtis: saime kõnelde oma kultuurist, Abja-Paluoja ja Mulgimaast, toete õimurah-

vit. Tekkusi pallu uusi tutvusi ja saime uusi mõttit," kõnel Mulgi kultuuri instituudi juhateje Grenbergi Ave. Mulgi vanemb Malingu Arvo ütlet, et kongress tähendep kigile soome-ugri rahvastele väige pallu, sest sääl arutedes oma keele ja kultuuri oidmist ja edesiviimist. "Kuigi soome-ugri rahvit om kokku 25 miljunit, om pallalt kolmel oma riik. Enämbjagu eläve töise riigikeelege riiken. Mulke jaos om kah oma keele allaoidmine tähtis teema."

26. juunil akas Alliste kihelkonnann pääl Mulgimaa Perekonnangu seitsmes suvi. Oma usse tei Kulla Leerimajan valla kah Mulgi Kultuuri Instituut, kus sai pääl mulgi kultuuri tutvust tetä kah udmurdi muusika, söögi

ja rahvarõovastege. Latsin ollive Eestin eläv udmurdi naine Ruukeli Ljudmila ja udmurdi ansambel Ošmes (mulgi keeli Allik), kedä tullu vaateme nõnda pallu inimesi, et neile kigile istmise kotussit es jakku. Ansambel ast üles mitu kõrda ja tiin oma lustiliste laulege egä kõrdvällä kõva kätelagine. Köögin sai Ruukeli Ljudmila käe all pruuvi Udmurdi perepetše ek täidet tainakorvikside tegemist. Söögi kõrva pakk Ruukel lodjapumarjest juuki ja Udmurdi napsu.

Päev enne suurt Mulgi pidu, 30. juunil olli Polli Aiandusuringide keskusen edimene rahvusvaheline soome-ugri perändusturismi vuurum. Sõna saive inimese, kes om soome-ugri mailman reisiuvilisi just oma

kandi kultuuri- ja vaimuperänduse abige käimä meeliten. Kullete sai kogemusi Karjalast, Udmurtiast, Kihnust, Setumaalt ja mujalt. Päevä vedäsive luudus ja perändusturismiärimis Ruukeli Aivar ja soome-ugri kultuuripäälinnu iistvedäje Loode Oliver. Sündmusest sai osa võtta kas kohapääl või ZOOMi keskkonna kaudu ja uvilise saive ülekannet vaadete kah veebi tiil.

Suve kige rohkemb oodet ettevõtmine olli VI Mulgi pidu, mes peeti siikõrd ütten õimlastege. Pidupäeväl, 31. juulil olli Karksi mõisapargin pidupüüne kõrvan terve päev üleven suur õimutelk, mille all mede õimlase Eestist ja kaugembelt saive kõnelde oma keelest ja kultuurist, müvvä oma kirjavara ja mäles-

tusasjaksit, näidate rahvarõovit ja jagade muud täadust oma maast ja kombist. Kah pidukavan olli külälistel tähtis osa. Üles astsive näituses Villändimaa Ingeri-Soome Kultuuriseltsi se-gakuur Sävel, Setomaa rahvatautsuansambel Hõbehall, MTÜ Hõimulõimed ansambel Kännu Peal Käbi, naiste tansuansambel Kielo, Järvamaa ingerisuumlaste pillikvartett Saarsalu-Preema, udmurdi ansambel Ošmes.

Soome-ugri suve Mulgimaal lõpetep õimukohvikide päev kultuuripäälinnann Abjan 4. septembril. "Pääl soome-ugri söögi-joogi mekmise saap tutvust tetä kah õimlaste keele, muusika, rahvarõovaste ja kommetege. Sii om ää võimalus õimurahvastel omavahel jälle kokku saia ja mulkel neid kikki oma silmäge kodukandin nätä," kõnel Grenbergi Ave. Et inimese ütten summa kokku ei jooses, om kohvipoodi üle Abja laiaili. Kõrdaldejide käest saap kaartte, mille abige levväp küläliline na kik õlp-saste kätte.

Joba ärä ollu sündmuste pil-di ja rohkemb täadust sellest, mes tulemen, levvät mulgimaa. ee veebilehe pääl, Mulgi Kultuuri Instituudi ja soome-ugri kultuuripäälinnann Facebookist.

Ilves Kristi
toimeteje

Udmurdi ansambel Ošmes panni o Kulla Leerimaja pörmandu pörume ja rahva rõõmust rõkkame.

Kuvves Mulgi pidu peeti Karksi mõisapargin

Mulgi pidu pääliskirjage “Mia ja sia ütenkuun” peeti 31. juulil Karksi mõisapargin. Kuna sii aaste om Abja-Paluoja üten kige Mulgimaage soome-ugri kultuuripäälinn, sis olli kah pidu pühendet õimurahvastele ja pidul võis näta kirevin rõõvin õimlasi oma kultuuri tutvustemen, laulman ja tantsman. Kuvvendest Mulgi pidust võtt osa 77 tantsu- laulu- ja pillipunti nii Mulgimaalt ku kaugembelt. Ülesastjit olli kokku ümäriguld 1000, kõrraldustoimkonna olli 20 inimest ja päälvaatejit arvati kokku paar tuhat. Rohkemb pidupilte levvät veebilehe mulgimaa.ee pildigaleriist. Järgmine Mulgi pidu tulep 2023. aastel Elme kihelkonna.

Pidutuli panti palame 24. juulil Härjassaare mäe pääl ja viiti vanade autudege üle Mulgimaa.

Pidupäev akas ommuku pääle suure laadage, kos sai osta ja müvvä egätsugust käsitüüd ja talukaupa.

Laada iistvedäje Liivsoni Leana sai laadalava pääle Eichenbaumi Külli Võro instituudist, et Mulgi ja Võru undrukujutte kõrvute.

Terve päev olli valla suur õimutelk, kus soomeugrilase lähembelt ja kaugembelt saive oma asjust kõnelde ja kaupa müvvä.

Karksi külämajan sai valmis õimuvaip, mida kudas poole aaste sihen ümäriguld 400 inimest ja pikkust tulli 10,5 miiterd.

Õllevaadi oidmise võistelus. Oiap Õmblus Madis, toes om Mulgi Pruulikoa peremiis Vaiksaare Lauri.

Pidupaika minti pikän rongikäigun läbi Karksi pargi.

Karksin olli ka soome-ugri Sirk, kes aukotusse päätt kigi piduliste üle valvas.

Kitzbergi gümnaasiumi 4. lassi rahvatantsurühm rongikäigun. Tuju om pidune.

Pidutule ürgämine: kura kätt Mulgi vanemb Malingu Arvo, ääd kätt Mulgi Kultuuri Instituudi juhateje Grenbergi Ave ja posti taga tansumemm Arraste Lille.

Mulke ja öimlasi olli pidupäeväl terviteme tullu kah kultuuriminister Oti Anneli.

Paistku päe või kallaku vihmä – Mulgi naise tansive iki.

Mulgi segäkuur olli pidupäeväl püüne pääl laulman ja nädäl ennemb pidutuld läbi Mulgi-maa saatman.

Ansambel Nikns Suns meelit püüne ette simmanile ulka nuuri.

Pildi: TaaVID Meedia

ÕIMUKOHVIKIDE PÄE

soome-ugri kultuuripäälinnan Abja-Paluoja
4. septembril kell 11-15

Tule ja tii tutvust soome-ugri õimurahvaste söögi-joogi, keele ja kultuuri, muusika ja kommetege!

Uuri manu
www.mulgimaa.ee

Latsela ☺☺☺

August - mahlakuu

Ubine suure ja magusa,
 uisa vakka ja vagusa.
 Kassi uulsast ubinit kastsiv,
 et saas talves panna kasti.

Käginege mahlaress
 kiirli kuni tulli stress.
 Kassi raputive puud
 nii et ragisive luu.

Otsan kuju, lämmi suvi.
 Kassel om nüid mahlauvi,
 ei vii õunu külä pääle
 egä tõistre nällän siale.

Kik kassi Miisut tänäve,
 ääd mahla joove rõömuge.
 Tali läbi jakkup juvva,
 ku om kass, kes viisip tuvva.

Kõdare Jaak
 Mulgi kiil: Ilves Kristi

Ruute sissi om ärä paetet 10 soome-ugri rahvast:

UNGARLASE, SUUMLASE, UDMURDI, LIIVLASE, ISURI,
 VADJALASE, VEPSLASE, ERSÄ, MARI, SAAMI.

Otsi vällä! Loe edes- ja tagaspidi, alt üles, ülevest alla ja viltu kah!

S	G	O	V	M	I	Ä	B	Ü	M
B	U	M	U	Ü	D	J	I	E	B
Ä	N	U	D	B	I	E	R	S	K
S	G	Ö	M	H	M	S	U	A	N
M	A	A	U	L	A	M	S	L	J
G	R	D	R	T	A	B	I	S	Ö
I	L	I	D	U	S	S	M	P	L
R	A	Ö	I	B	Ü	U	E	E	P
E	S	A	L	A	J	D	A	V	T
Ü	E	L	I	I	V	L	A	S	E

Sääjä sõna õigeste rivvi, sis saat üte vanasõna.

UUTA AASTE KAHETSE KAITTS PAREMB KU.

14. Hendrik Adamsoni nimeline murdeluulevõistlus

Aig: 1. aprillist 1. septembreni 2021

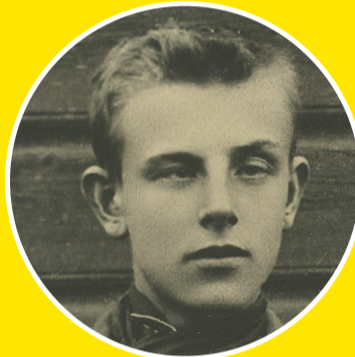
Kiil: kik Eesti murdekeele

Saata vähembelt 5 luuletust

Luuletuse saata mulkideselts@online.ee või kuvääri siihen
 aadressi pääle Mulkide Selts, Sultsi küla 69605,
 Metsarõõmu, Viljandi vald

Auinna om rahalise.

Uuri täadust www.mulkideselts.org, www.mulgimaa.ee,
mulkidedselts@online.ee või kõliste tel 507 0846 (Saare Ene).

Pent Nurmekunna nimeline mulgimurdeline luulevõistlus

Aig: 1. maist 1. oktoobreni 2021

Kiil: mulgi kiil

Saata 1-5 luuletust

Luuletuse saata evelin@mulgivald.ee või Mulgi Vallavalitsus,
 Pärnu mnt 30 Abja-Paluoja, 69403, Viljandi maakond.

Auinna om rahalise.

Uuri täadust www.mulgivald.ee

Nalla kah

Andke endast tüü man iki
 100%!

12% esmabe
 28% tõisibe
 35% kolmabe
 20% nelläbe
 5% riide

“Mes vahe om õnnetul ja õn-
 neligul mooturrattamihel?”
 “Õnneligul om sääse am-
 maste vahel.”

“Laina mulle kümme eurut!”
 “Mul om pallalt kolm eurut!”
 “Ää küll, anna kolm, jäät
 mulle seitse võlgu!”

“Siu peni viis mu kengä ärä!”
 kaibap üleaidne.

“Sii ei saa õige olla,” kostap
 tõine selle pääle, “miu peni ei
 tarvite jalavarje!”

Kaits miist kõneleve oma pe-
 nidest.

Edimene: “Miu peni annap
 usse taga kellä ja ma lase ta sis-
 si!”

Tõine: “Ahah. A miu peni
 küll ei kõliste.”

Edimene: “Näet sis, siul om
 iki rumal peni!”

Tõine: “Jah, tal om oma
 võti!”

“Kige rohkemb karusit ole
 ma Aafrikan maha lasken,” kitap
 vana jahimiis.

“A Aafrikan ei ole ju karu-
 sit?” imestep tõine.

“No nüid muduki enämb ei
 ole,” om vana jahimiis peri.

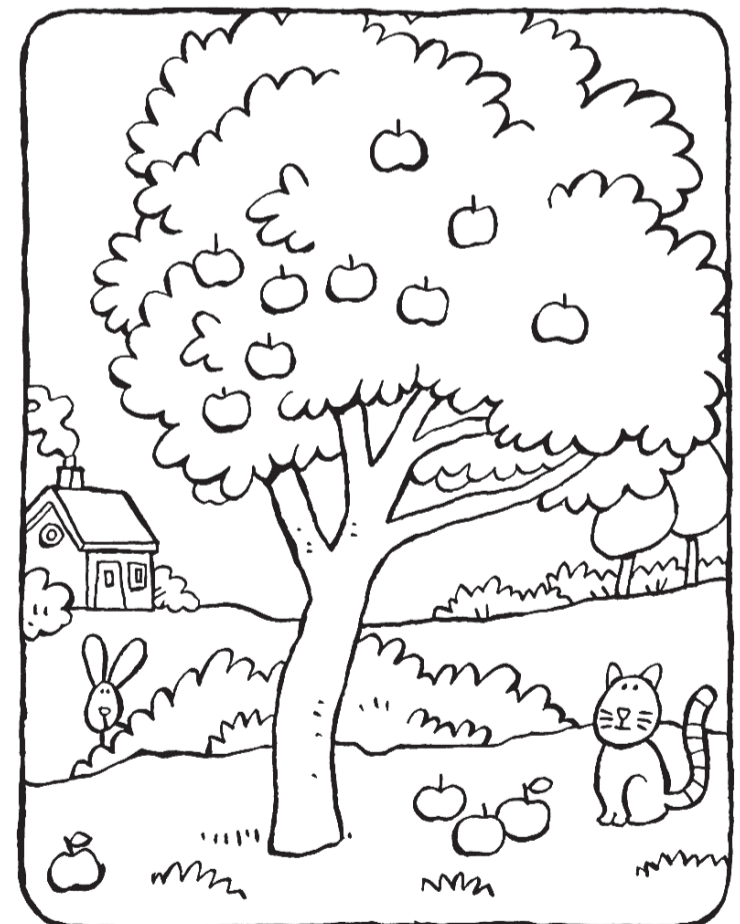
“Kas teil rulluiske om?” kü-
 sip miis poodimihe käest.
 “Ei ole.”

“A tõukerattit om?”
 “Ärrä, sii om ju viinapuut!”
 “Ää küll, andke sis pudel
 viina. Taevaesä esi näep, et ma
 tahtsi sporti tetä!”

Pangarüüvel käänap kärbi-
 kuotsa pangareili poole.

“Raha siia! Kähku!”
 “Sia olet vist alla algaje?” kü-
 sip reili.

“Kust sa täät?”
 “Siul om kärbik võlest otsast
 lühembes saet.”

Mulgi Kultuuri Instituudi vällanne Üitsainus Mulgimaa

Aalehe välländmist toetev Eesti Ravakultuuri Keskuse Mulgimaa
 perimuskultuuri toetamise abinõu, Tõrva, Mulgi ja Viljandi vald.

Toimetus:

e-post: kristi@mulgimaa.ee

post: Mulgi Kultuuri Instituut, Leerimaja,

Kulla küla, Mulgi vald, 69509 Viljandimaa

toimendei: Kristi Ilves, tel 5344 8176

Toimendusel om voli kirjatükke parande ja lühembes tetä.

